

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan

Institutionen för Handelsrätt

HARK13 Kandidatuppsats i Arbetsrätt

Professionella sportutövare och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen

Behöver domstolarnas praxis revideras?

Författare: Nermin Pletilic
Handledare: Reinhold Fahlbeck
2008-08-31

Innehållsförteckning

Förkortningar.....	3
1. Inledning	4
1.1 Problemformulering	4
1.2 Syfte	5
1.3 Metod	5
2. Lagen om arbetslöshetsförsäkring	6
2.1 Förarbeten.....	6
2.2 Betydelsen av förarbeten i tolkning av svensk lag.....	7
3. Tolkningen av 9 § ALF	10
3.1 Den teleologiska tolkningen av 9 § ALF	10
3.1.1 Begreppet lämpligt arbete	12
3.2 Den extensiva tolkningen av 9§ ALF.....	14
3.2.1 Sökandet av lämpliga arbeten kan inte begränsas till deltidsarbeten	16
4. Rättspraxis	19
4.1 Länsrätterna och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen.....	20
4.1.1 Företagsöverlåtelse och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen.....	21
4.1.2 Studerande och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen.....	22
4.1.3 Professionell fotboll och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen	23
4.2 Kammarrätterna och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen	24
4.2.1 Företagsöverlåtelse och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen.....	24
4.2.2 Studerande och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen.....	25
4.2.3 Professionell fotboll och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen	25
5. Problemet med de dubbla lojaliteterna	27
5.1 En djupare analys av idrottskontrakten	28
5.2 De dolda klausulerna i idrottskontrakten	29
5.3 Idrottskontrakten är anställningskontrakt.....	31
6. Slutsats och diskussion	33
Källförteckning.....	36

Förkortningar

ALF	Lagen(1997:238) om Arbetslöshetsersättning
IAF	Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
IAFFS	Inspektionen (2004:3) för Arbetslöshetsförsäkringens Föreskrifter om tillämpningen av 11 § Lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring gällande lämpligt arbete
KY	Kvalificerad Yrkesutbildning
Prop.	Proposition
RRV	Riksrevisionsverket
RÅ	Regeringsrättens Årsbok
SOU	Statens Offentliga Utredningar
TM	Telemarketing

1. Inledning

Tolkning av förvaltningsrättslig lag är inte något som alltid är lätt att göra. Svårigheten blir särskilt påtaglig när det ska avgöras vem som ska anses vara berättigad till arbetslöshetsersättning. Med andra ord handlar det om att korrekt bestämma vem eller vilka kategorier av arbetslösa som ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

En praxis har utvecklats där professionella idrottare inte har ansetts stå till arbetsmarknadens förfogande. Denna rättsliga praxis utvecklades av Försäkringsöverdomstolen när den gamla lagen om arbetslöshetsersättning (1973:370) var i kraft och har bekräftats av Regeringsrätten när den nya lagen om arbetslöshetsersättning (1997:238) infördes. Kontrakten som de professionella idrottarna har ingått med sina klubbar förhindrar dem från att söka och anta lämpliga och tillgängliga arbeten som för närvarande finns på arbetsmarknaden. En ny undersökning av de relevanta förarbetena som har använts för att tolka ALF (1997:238) och en ny undersökning av utformningen av klubbkontrakten i dagens idrottssammanhang visar på att det finns anledning att ifrågasätta hållbarheten i den rättspraxis som utvecklats.

1.1 Problemformulering

Kammarrätternas rigida tolkning av 9 § i ALF har inneburit att professionella idrottare som tidigare lyckats kombinera sportutövandet med både deltids- och heltidsarbeten har inte ansetts stå till arbetsmarknadens förfogande. Länsrätterna har varit mindre rigida i sin tolkning av 9 § i ALF. I sina försök att tolka 9 § ALF har länsrätterna och kammarrätterna refererat till samma rättsliga källor. Den här skillnaden i tolkningspraxis hos kammarrätterna och länsrätterna skapar grund för kritik och ett behov av en revision av kammarrätternas tolkningspraxis.

Den nuvarande lagen om arbetslöshetsförsäkring kom i kraft 1997. Eftersom fokus är på de allmänna villkoren för rätt till ersättning i relation till professionella sportutövare så begränsas undersökningen till 9-11 §§ i Lagen om arbetslöshetsförsäkring (ALF).

1.2 Syfte

I de rättsfall som har undersökts i den här uppsatsen framstår det tydligt att de professionella sportutövare det rör sig om omöjligt kan försörja sig på den lön som de erhåller från sina idrottsklubbar.¹ När de professionella idrottarna stängs av från arbetslöshetsförsäkringen så får det långtgående negativa effekter på deras och deras familjers sociala och ekonomiska välbefinnande. Därför är syftet med den här uppsatsen att väcka frågan om kammarrätterna och regeringsrätterna har varit onödigt strikta i sin framhållning gentemot professionella sportutövare.

1.3 Metod

Metoden som använts för att undersöka den här uppsatsens tema är den sedvanerättsliga juridiska metoden. De huvudsakliga källorna har därför varit juridiska källor; lagar, föreskrifter, förarbeten och rättsfall. Rättsfallen som använts har mestadels varit från länsrätterna och kammarrätterna, men det finns även vissa rättsfall från regeringsrätten. Anledningen till varför de här rättsfallen har valts ut av författaren är för att de representerar den nuvarande praxis som råder på det här området. Dessutom har dessa rättsfall nämnts i media som exempel på hur svårt det kan vara för den arbetslöse att verkligen uppfylla alla kriterier som behövs för att den arbetslöse ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

Den rättsliga praxis i fråga genomsyras av ett antagande om dubbla lojaliteter. Ett antagande om att idrottaren befinner sig i en omöjlig situation där denne måste uppfylla två kontrakt; idrottskontraktet gentemot idrottsklubben och kontraktet som idrottaren har gentemot staten gällande arbetslöshetsförsäkringen. Det rättsliga antagandet i den praxis som har etablerats är att detta problem med dubbla lojaliteter gör att idrottaren omöjligt kan uppfylla båda kontrakten samtidigt. De relevanta rättsliga källorna har analyserats i ljuset av länsrätternas och kammarrätternas skilda tolkning för att undersöka hur allvarligt problemet med de dubbla lojaliteterna egentligen är.

¹ Länsrätten i Blekinge Län, dom 2006-10-11, mål 402-06, sid 5 och Länsrätten i Gävleborgs Län, dom 2004-11-24, mål 1405-04, sid 2.

2. Lagen om arbetslöshetsförsäkring

Ur en rent samhällsekonomisk synpunkt kan arbetslöshetsförsäkringen betraktas som en del av socialförsäkringen. Arbetslöshetsförsäkringen tryggar den arbetslöses inkomst. Den här tryggheten möjliggör för den arbetslöse att fortsätta söka nytt arbete utan att behöva lida svåra ekonomiska konsekvenser. Ett annat argument som kan användas för att påvisa att arbetslöshetsförsäkringen är en del av socialförsäkringen är att den tenderar att ha en inkomstfördelande effekt. Den har en inkomstfördelande effekt eftersom den minskar skillnaden i inkomst mellan den arbetslöse och den anställde.²

Arbetslöshetsförsäkringen har också en civilrättslig aspekt³. Utbetalningen av arbetslöshetsförsäkringen till den enskilde är en förmån. Den här förmånen medför skyldigheter och rättigheter som har definierats i lag. När det undersöks huruvida en person står till arbetsmarknadens förfogande intas ett civilrättsligt betraktelsesätt på arbetslöshetsförsäkringen. När den arbetslöse uppvisar att han står till marknadens förfogande på det sätt som lagen påbjuder har han uppfyllt en skyldighet som bekräftar hans rättighet till att få utbetalning från arbetslöshetskassan. I propositionen till den gamla ALF lagen påpekade dåvarande departementschefen att innebörden av att stå till arbetsmarknadens förfogande måste anses betyda att det inte får finnas någon omständighet som på något sätt hindrar den arbetslöse från att utföra tillgängligt och lämpligt förvärvsarbete under tiden som denne försöker göra anspråk på att få ersättning från kassan.⁴ Baserat på uttalandet som finns i denna proposition kan det därmed argumenteras att frågan om att stå till arbetsmarknadens förfogande är en civilrättslig fråga.

2.1 Förarbeten

När de allmänna villkoren för rätten till ersättning ska tolkas, och särskilt de villkor som föreskrivs i 9 § ALF, är det relevant att titta på propositionen till den gamla lagen om arbetslöshetsförsäkring från 1974, där bland annat begreppet *till arbetsmarknadens förfogande* dyker upp.⁵

² SOU 1999:27 sid. 85.

³ Juridiska Fakulteten vid Lunds Universitet, *Kompendium i Socialförsäkringsrätt*, höstterminen 2007, sid. 14.

⁴ Prop. 1973:56 sid. 178.

⁵ Brathall Kenneth, Stenberg Annamärta, *Kontantstöd vid arbetslöshet*, 1989, sid 44-47.

Innan den nuvarande lagen om arbetslöshetsersättning trädde i kraft gjordes en offentlig utredning om arbetslöshetsförsäkringen i Sverige kallad *En Allmän och Sammanhållen Arbetslöshetsförsäkring*.⁶ Utredningen från 1995 belyste bland annat den arbetslöses villighet att anta erbjudet lämpligt arbete som ett krav för att uppfylla de allmänna villkoren för rätten till ersättning. Den belyste också vad som skulle anses som lämpligt erbjudet arbete.⁷ Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen utfärdade år 2004 föreskrifter om hur 11 § i ALF skulle tillämpas i praktiken. Efter valet 2006 beslutades den 13 juni att vissa ändringar skulle göras i föreskrifterna som skulle ställa högre krav på den arbetslöse. Mer specifikt skulle den 3 § och 6 § från föreskrifterna år 2004 revideras.⁸

I förarbetena till den gamla och nya ALF påpekas starkt det civilrättsliga betraktelsesättet på arbetslöshetsförsäkringen. Det vill säga en försäkring som utgörs av både rättigheter och skyldigheter för den arbetslöse.⁹ Fokus i de här förarbetena är genomgående den arbetslöses skyldigheter och rättigheter och inte så mycket de samhällsekonomiska effekterna av ändringar i ALF. I Prop. 1973:56 sid. 178 betonas starkt vilka skyldigheter den arbetslöse måste uppfylla för att kunna anses stå *till arbetsmarknadens förfogande*. I SOU 1996:150 sid. 98 betonas att deltidsarbete ska kunna räknas som lämpligt arbete.

2.2 Betydelsen av förarbeten i tolkning av svensk lag

Det är vedertaget i svensk rättspraxis att förarbeten, som exempelvis propositioner, utgör ett av de viktigaste medlen till en rättvis tolkning av svensk lag. Mer specifikt handlar det om motiven bakom lagarna. Med motiv menas de åberopade tankegångar och syften som ligger bakom lagtexten.¹⁰ Tolkningen av lagarna kring avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen utgör inget undantag från rättspraxis i allmänhet. Det här fenomenet i svensk rättspraxis kring avstängningarna från arbetslöshetsförsäkringen blir särskilt påtaglig när det kommer till professionella sportutövare. Fotbollsspelaren Fredrik Bohman var engagerad i Västra Frölunda IF från den 1 januari 2004 - 30 november 2006. Arbetsrapporter visar att Bohman hade möjlighet att arbeta mellan kl.08.00 – 16.00, eftersom hans träningar alltid skedde mellan

⁶ SOU 1996:150.

⁷ Ibid. Sid. 98.

⁸ IAFFS 2008:4 och IAFFS 2007:2.

⁹ Juridiska Fakulteten vid Lunds Universitet, *Kompendium i Socialförsäkringsrätt*, höstterminen 2007, sid. 14.

¹⁰ Agell Anders, Malmströms Åke, *Civilrätt*, publicerings år: 2006, sid 30.

kl. 17.00 – 19.00.¹¹ Däremot avslog Kammarrätten i Jönköping Bohmans ansökan om att få arbetslöshetsersättning trots att han tidigare hade varit sysselsatt på heltid och varit aktiv med att söka heltidsarbete. Detta gjordes med referens till Prop. 1973:56 och SOU 1995:150. När författaren läste kammarrättens dom fick han intrycket att 9 § i ALF måste tolkas på det sätt att den arbetssökande inte får ha någon fritid vid sökandet av lämpliga arbeten.¹² Han/hon får inte ha en fritid som är av en sådan tidsbegränsande natur som professionell fotboll. Domen från Kammarrätten i Jönköping är ett bevis på vilken auktoritet förarbeten har i tolkning av svensk lag.

Tolkningar som baseras på en analys av syftet till uppkomsten av vissa lagar brukar enligt juridisk terminologi kallas för teleologiska tolkningar. Dessa tolkningar skiljer sig från de bokstavliga eller språkligt logiska tolkningarna av lagtexter. Författaren vill här påpeka att det kan finnas tillfällen där det kan uppstå svårigheter med att göra en distinktion mellan den teleologiska och den bokstavliga tolkningen. Den här svårigheten blir särskilt påtaglig i försöket att tolka 9 § ALF och begreppet *till arbetsmarknadens förfogande* som nämns i propositionen till den gamla ALF från 1974¹³. Enligt proposition 1973:56 betyder begreppet *till arbetsmarknadens förfogande* att det inte ska finnas något hinder som överhuvudtaget hindrar den arbetslöse från att anta ett arbete för att denna ska ha rätt till arbetslöshetsersättning. Vid läsandet av denna proposition blir det lätt för den mänskliga hjärnan att rusa till den betydelsen att 9 § ALF måste tolkas väldigt extensivt till den grad att det inte ens får finnas någon timme där den arbetslöse får delta i en aktivitet som hindrar denne från att arbeta. Det är författarens hållning att även om tolkningen av 9 § ALF kan anses vara en teleologisk tolkning så är tolkningen av själva förarbetet en i högsta grad bokstavstrogen tolkning.

Den arbetslöse ställer sin arbetskraft till marknadens förfogande gentemot en viss kompensation. Han är med andra ord utbudet av arbetskraft på marknaden. Arbetsgivaren är den som använder arbetarens förmåga och kunskap mot en viss lön. Arbetsgivaren utgör med andra ord efterfrågan på arbetskraft. Om arbetsgivaren efterfrågar arbetskraft vid en viss tidpunkt på dagen så måste arbetaren stå till förfogande med sin förmåga vid just den tidpunkten som efterfrågas av arbetsgivaren. Om arbetaren *inte* kan bjuda ut sin förmåga och

¹¹ Länsrätten i Blekinge Län, *Dom 2006-10-11 meddelad i Karlskrona*, Mål nr 402-06 Rotel 3, sid. 1

¹² Kammarrätten i Jönköping Avdelning 1, *Dom 2007-06-29 meddelad i Jönköping*, Mål nr 3842-06, sid. 2.

¹³ Prop. 1973:56 sid. 178.

kompetens under en tidpunkt på dagen som *inte* efterfrågas av arbetsgivaren så är det fullständigt orelevant att påstå att den här arbetaren inte har stått till arbetsgivarens förfogande. Därför anser författaren att det finns skäl att göra en distinktion mellan begreppet *till arbetsmarknadens förfogande* och begreppet *till arbetsmarknadens förfogande när marknaden väl efterfrågar en viss arbetskraft under en viss tidpunkt*

3. Tolkningen av 9 § ALF

3.1 Den teleologiska tolkningen av 9 § ALF

Först och främst är det viktigt att påpeka att kraven som är fastlagda i 9 § ALF är kumulativa.¹⁴ Därmed måste den arbetssökande uppfylla alla kraven samtidigt för att kunna anses stå till arbetsmarknadens förfogande i lagens mening.

En teleologisk tolkning innebär inte att förarbetet till en lag i sig kan utgöra en kompletterande lagtext.¹⁵ Syftet med användningen av ett förarbete är att det ska vägleda oss till den rätta tolkningen av en lag som ger upphov till tvetydiga betydelser. Den teleologiska tolkningen av en lag är därmed baserat på utläsandet av det ursprungliga syftet med lagen i fråga.¹⁶

De rättsliga reglerna som anges i den moderna ALF (1997:238) har i stort sätt samma lydelse som reglerna i den gamla lagen om arbetslöshetsersättning (1973:370) och den gamla lagen om kontant arbetsmarknadsstöd (1973:371). Den gamla arbetslöshetsersättningen bestod av en inkomstrelaterad ersättning och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Fackföreningarna administrerade den inkomstrelaterade ersättningen medan det kontanta arbetsmarknadsstödet var en ren statlig ersättning. Båda systemen finansierades genom arbetsgivaravgifter.¹⁷

En viktig fråga som då uppstår är varför det beslutades att slå ihop de två gamla arbetslöshetsförsäkringarna till en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring. Innan dagens ALF trädde i kraft var det relativt lätt att kvalificera sig för den inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen.¹⁸ Dåtidens arbetsvillkor utgjordes av ett relativt begränsat mått av arbete och kunde uppfyllas utan någon särskild förankring på arbetsmarknaden. Det ansågs att nivån på andelen utfört förvärvsarbete som krävdes skulle höjas för att försäkringens karaktär av ekonomiskt skydd vid ofrivillig arbetslöshet inte skulle urholkas.¹⁹ Den dåvarande

¹⁴ Kammarrätten i Sundsvall Avdelning 1, *Dom 2006-01-17 meddelad i Sundsvall*, Mål nr 3063-04, sid. 7.

¹⁵ Agell Anders, Malmströms Åke, *Civilrätt*, publicerings år: 2006, sid 30.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Prop.1996/97:107 sid. 89.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet skulle ersättas med en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring för att ytterligare underlätta för förvärvsarbetande och nyutbildade på arbetsmarknaden att skaffa ett bra skydd vid arbetslöshet, vilket också skedde.²⁰ Dagens arbetslöshetsersättning bygger på de dåvarande arbetslöshetskassorna som administrerade arbetslöshetsersättningen innan dagens ALF trädde i kraft. Idag kan en grundersättning lämnas från arbetslöshetskassorna som motsvarar det dåvarande kontanta arbetsmarknadsstödet. Dessutom kan en inkomstrelaterad ersättning lämnas. En kompletterande arbetslöshetskassa har bildats för dem som ännu inte fått fast förankring på arbetsmarknaden. Den är också till för dem som ännu inte har blivit medlemmar i en av de arbetslöshetskassorna som existerade innan dagens ALF. Den här kompletterande arbetslöshetskassan agerar konkurrensneutralt och är underställd samma regelsystem som de andra kassorna. Slutligen har den också karaktären av en övergångskassa till några av de andra existerande arbetslöshetskassorna.²¹

De allmänna villkoren för att erhålla arbetslöshetsförsäkring som anges i 9 § ALF är i stort identiska med de villkor som anges i 4 § i den gamla ALF från 1973. De enda skillnaderna är att 9 § i dagens ALF föreskriver att den sökande måste medverka till att en individuell plan upprättas i samband med den offentliga arbetsförmedlingen och att den sökande aktivt söker ett arbete men inte kan få ett sådant arbete. Samma sak kan sägas om likheterna i 11 § ALF (1997:238) och 5 § ALF (1973:370) som talar om vad som ska anses vara lämpligt arbete. Därför har domstolarna använt sig av propositionen till den gamla ALF för att teleologiskt tolka de allmänna villkoren som nämns i 9 § ALF (1997:238).

Genomgående i ALF(1997.238) används begreppet den *arbetslöse/arbetsökande*. Vem är det egentligen som ska anses vara arbetslös? Juristen Kenneth Bratthall påpekar i sin tolkning av förarbetena till den gamla ALF att en person anses som arbetslös när han inte utför avlönat arbete för annans räkning och inte heller utför arbete för egen räkning med syftet att tjäna pengar.²² Bratthalls definition av vem som ska anses vara arbetslös utesluter klart och tydligt professionella idrottare, eftersom de arbetar för sina klubbar. Det här hjälper en också att förstå varför professionella idrottare inte har ansetts stå till arbetsmarknadens förfogande

²⁰ Prop.1996/97:107 sid. 90.

²¹ Prop. 1996/97:107 sida 90.

²² Bratthall Kenneth, Stenberg Annamärta, *Kontantstöd vid arbetslöshet*, 1989, sid 57.

enligt domstolarnas praxis. Hur ska man då ställa sig till de fall där en försäkrad tjänar pengar under viss tid då arbete inte utförs? Exempel på sådana fall är: semester, uppsägningstid, tjänsteledighet eller permittering. Enligt Bratthall anses den försäkrade under sådan tid inte som arbetslös.²³

Den här teleologiskt extensiva tolkningen av de allmänna villkoren i ALF har också bekräftats i den praxis som utformades av den förutvarande Försäkringsöverdomstolen (FÖD) i anslutning till 1973 års lagar om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd. Exempel på denna praxis från Försäkringsöverdomstolen är domstolens dom den 7 september 1992 i mål nr 2729/90 som handlade om en ishockeyspelare på elitnivå och rättsfallet FÖD 1994:9 som handlade om en deltidsarbetande som inte ville gå upp till heltidsarbete.²⁴

3.1.1 Begreppet lämpligt arbete

När tolkningen av 9 § ALF diskuteras blir det relevant att ta upp tolkningen av 11 § ALF. Medan 9 § påbjuder att den arbetssökande ska anta erbjudet och lämpligt arbete under tid för vilken de inte anmält hinder som kan godtas av, talar 11 § om vad som ska anses vara lämpligt arbete. Föreskrifterna IAFFS 2004:3 och de revideringar som har gjorts 2007 hjälper lagstiftaren att tolka 11 § ALF på ämnat sätt. I IAFFS 2004:3 nämns vilka viktiga faktorer som man bör tänka på när man ska avgöra vad som är lämpligt arbete. Det kommenteras också hur dessa olika faktorer ska tolkas för att klargöra begreppet *lämpligt arbete*. Den första faktorn är utbildning och yrkesvana. Om den sökande erbjuds ett arbete som inte motsvarar dennes utbildning eller yrkeserfarenheter blir inte det arbetet automatiskt olämpligt. Dock ska den sökandes erfarenheter beaktas så att onödig yrkesväxling inte sker.²⁵ Den andra faktorn är kompetens. I det fall en arbetsgivare gör bedömningen att den sökandes kvalifikationer är tillräckliga för ett visst arbete ska arbetet anses vara lämpligt även om den sökande inte själv anser samma sak.²⁶ Under vissa omständigheter kan den arbetslöse anses ha skäligen anledningar att inte söka vissa lämpliga arbeten. De här omständigheterna har detaljerats i IAFFS 2004:3. Enligt 9 § IAFFS 2004:3 måste den professionella sportutövaren ha ett tydligt bevis på att han hindras av ett medicinskt skäl. Om det uppstår eller har uppstått en allvarlig

²³ Bratthall Kenneth, Stenberg Annamärta, *Kontantstöd vid arbetslöshet*, 1989, sid 57.

²⁴ Regeringsrätten i Stockholm, *Dom 01-11-2007 meddelad i Stockholm*, Mål nr 1905-06, sid. 4.

²⁵ IAFFS 2004:3 7 §.

²⁶ IAFFS 2004:3 8 §.

situation i familjen får den sökande under en skälig övergångsperiod begränsa sitt sökområde geografiskt enligt 11 § samma föreskrifter. I de fall då ett arbete innebär att den sökande måste resa mellan bostaden och arbetsorten på ett sätt som inte är godtagbart men då det finns en chans att få ett boende på arbetsorten, ska arbetet anses vara lämpligt, enligt 13 § IAFFS 2004:3. Enligt 15 § IAFFS 2004:3 skall arbetet anses vara lämpligt om inkomsten i det erbjudna eller anvisade arbetet inte understiger 90 % av den fastställda dagpenningen. Det kan finnas godtagbara skäl att avvisa ett erbjudet arbete om det finns löfte om ett annat arbete. Enligt 16 § IAFFS 2004:3 måste vissa krav då vara uppfyllda. Det måste finnas en skriftlig handling som styrker ett löfte om en anställning hos en annan arbetsgivare. Anställningen ska tillträdas inom 14 dagar och arbetet ska bedömas vara lämpligare än det erbjudna arbetet. Vissa svårigheter dyker upp när det ska argumenteras att professionell idrott ska anses falla inom några av dessa lämpliga hinder som har nämnts.²⁷ De flesta acceptabla hinder som föreskrivs i IAFFS 2004:4 är av ofrivillig natur medan idrottsutövande måste anses falla inom kategorin av hinder som idrottaren medvetet och frivilligt satt upp för sig själv och som gör att han inte kan söka vissa lämpliga arbeten.

I sin kommentar till 5 § ALF (1973:370) gör Bratthall inte några egna kommentarer till begreppet *lämpligt arbete*. Han refererar till Prop. 1973:56 där det går igenom grundligt hur begreppet ska tolkas.²⁸ 5 § i dåvarande lagen om kontant arbetsmarknadsstöd (1973:371) hade samma lydelse som 5 § ALF (1973:370). Bratthall kommenterar inte heller denna paragraf förutom genom att citera dåvarande Arbetsmarknadsstyrelsens föreskrifter och kommentarer om *lämpligt arbete*.²⁹ IAFFS 2004:3 föreskrifter och kommentarer är baserad på dåvarande Arbetsmarknadsstyrelsens föreskrifter och kommentarer. Därför drar författaren slutsatsen att det är IAFSS 2004:3 och kommentarerna där i som är avgörande för att 11 § ALF ska tolkas på ämnat sätt.

Det är författarens mening att ändringarna i IAFs föreskrifter efter valet 2006 utgör bara salt på såren för professionella idrottares redan ofördelaktiga situation när det gäller uppfyllandet av de allmänna villkoren för att få erhålla arbetslöshetsersättning. Den nya reviderade 6 § IAFFS föreskriver att om den sökande inte kan anta tillgängligt arbete på grund av personliga skäl som kan anses vara godtagbara enligt IAFFS 2004:3 skall den sökande göra allt för att

²⁷ Kammarrätten i Sundsvall, dom 2006-01-17, mål nr 3063-04, sid 2.

²⁸ Brathall Kenneth, Stenberg Annamärta, *Kontantstöd vid arbetslöshet*, 1989, sid 70-75.

²⁹ Brathall Kenneth, Stenberg Annamärta, *Kontantstöd vid arbetslöshet*, 1989, sid 381-387.

undanröja sådana hinder. Implikationerna av den här föreskriften för professionella sportutövare blir att även om domstolen skulle göra ett undantag från dess rättspraxis och anse ett sportutövande på elitnivå som skällig anledning till att inte anta ett tillgängligt arbete kommer situationen ändå inte vara hållbar för den enskilde sportutövaren. Idrottaren blir tvungen att göra allt för att upphöra med sin träning. Professionella idrottares kontrakt brukar sträcka sig under en viss period och därför kan de oftast inte direkt sluta med sportutövandet även om de skulle vilja göra det. Däremot gör 6 § i IAFFS det klart och tydligt att 11 § ALF förbjuder den professionelle sportutövaren att förnya kontraktet med sin klubb, i det fall hans sportengagemang hindrar honom från att anta tillgängligt och lämpligt arbete. Den nya reviderade 3 § IAFFS föreskriver att vid en bedömning av vad som ska anses vara lämpligt arbete skall hänsyn tas till tillgången av arbetstillfällen över hela arbetsmarknaden. Detta innebär att den professionelle sportutövaren inte kan begränsa sökandet av lämpliga arbeten till de arbetstillfällen som inte krockar med hans träningstider eller matchtider.³⁰

3.2 Den extensiva tolkningen av 9§ ALF

I den rättspraxis som har etablerats gällande sportutövare på elit nivå har fokus legat på den första punkten i 9 § ALF snarare än den femte punkten. Fokus har mer varit på att den arbetslöse sportutövaren ska vara arbetsför och oförhindrad att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst tre timmar varje arbetsdag och minst 17 timmar i veckan än att den arbetslöse ska aktivt söka ett lämpligt arbete. Även om de allmänna villkoren i 9 § är kumulativa har domstolarna anset det första villkoret vara av större prioritet än det sista villkoret.

Frågan om en professionell sportutövare kan anses stå till arbetsmarknadens förfogande har inte handlat om denne kan anses vara hindrad att ta tillgängliga och lämpliga arbeten. Det har mer handlat om att kunna ta, det som författaren valt att beteckna som, *hypotetiskt* tillgängliga arbeten som kan anses vara lämpliga. Det har inte handlat om att den professionelle sportutövaren har tackat nej till ett lämpligt arbete eftersom det krockade med träningstiderna. Istället har det handlat om att den professionelle sportutövaren *skulle bli tvungen* att tacka nej till ett sådant arbete *ifall* det skulle finnas ett sådant tillgängligt arbete som löper under träningstiderna. Av den här anledningen har författaren valt att kategorisera domstolarnas

³⁰ IAFFS 2008:4.

tolkning av 9 § ALF som en extensiv tolkning. Mattias Petersson fallet har gått igenom tre instanser; länsrätten, kammarrätten och regeringsrätten, på grund av det här extensiva villkoret att den arbetssökande idrottaren måste vara oförhindrad att anta faktiskt *och hypotetiskt* tillgängliga arbeten för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande. Mattias Petersson hade valt att sluta ett heltidsarbete i Ludvika för att ingå ett kontrakt med IK Brage i Borlänge där han gick med på att spela för laget under nästan två år. Därefter hade han valt att söka deltidslöshetsersättning eftersom han nu endast skulle kunna kombinera deltidarbete med fotbollen. Frågan i målet har inte handlat om det teoretiskt sätt är möjligt att hitta deltidarbeten i Falun, där Petersson för närvarande vistas, som är förenliga med fotbollsspel i IK Brage. Istället har frågan handlat om det faktum att det hade funnits betydligt fler lämpliga arbeten att söka om inte fotbollsengagemanget hade utgjort ett hinder. Fotbollsspelet utgör ett hinder för Petersson att få ett arbete såväl vad avser omfattning och förläggning av arbetstid som ur geografisk synvinkel.³¹

Efter att ha gått igenom de valda rättsfallen har författaren fått intrycket att domstolarna inte har det ansvaret att veta hur situationen ser ut på arbetsmarknaden och vilka arbeten som faktiskt erbjuds utan måste göra en *föreställning* om vilka slags arbeten som *kan* dyka upp och som kan anses vara lämpliga ur lagens synpunkt. Det är den här föreställningen som enligt författaren kan ses som en empirisk svaghet från domstolarnas sida och som gör att professionella idrottare döms till att inte ha stått till arbetsmarknadens förfogande för att inte ha sökt lämpliga arbeten som arbetsmarknaden inte ens erbjuder. Men varför är domstolarna så hårda med sitt krav på att den professionelle sportutövaren ska kunna anta lämpliga arbeten som både är faktiskt tillgängliga såväl som hypotetiskt tillgängliga? Med hypotetiskt tillgängliga arbeten menar författaren arbeten som kanske för tillfället inte erbjuds på arbetsmarknaden men som mycket väl under en senare tidpunkt kan bli tillgängliga. För att kunna definiera vad som skall betraktas som lämpligt arbete måste man gå tillbaka till 11 § ALF och IAFFS 2004:3. Vid läsandet av dessa två lagrum blir det tydligt att det inte går att utläsa att idrottsengagemanget kan anses vara ett godtagbart hinder mot att söka vissa lämpliga arbeten. Det här faktumet blir ännu mer påtagligt när man går tillbaka till lagens förarbeten. I SOU 1996:150 fastslås att arbetslöshetsförsäkringen ska vara en omställningsförsäkring.³² En omställningsförsäkring innebär att om den tillfälliga arbetsperioden inte bara är kortvarig utan riskerar att hålla i sig under en längre period, ska

³¹ Kammarrätten i Sundsvall, dom 2006-01-17, mål nr 3063-04, sid 2.

³² SOU 1996:150 sid. 52.

kraven på omställning vara striktare.³³ Detta kan för den arbetslöse innebära sökande av arbeten som innebär byte av verksamhetsområde, ort och yrke.

3.1. Sökandet av lämpliga arbeten kan inte begränsas till bara deltidsarbeten

Mattias Petersson har yrkat på att deltidsarbete anses vara lämpligt arbete och därför har han rätt att anse sig stå till arbetsmarknadens förfogande. Poängen som domstolen vill göra är dock att eftersom arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring är Pettersson skyldig att söka alla lämpliga arbeten, både heltids- och deltidsarbeten som kan anses vara lämpliga. Det faktum att han slutade ett heltidsjobb som personlig assistent för att kunna utöva fotboll på elitnivå innebär att han underminerade arbetslöshetsförsäkringens funktion som en omställningsförsäkring. 9a § ALF var fortfarande giltig när Peterssons fall togs upp i Kammarrätten.³⁴ Den här paragrafen gav den arbetssökande rätt att under de första 100 ersättningsdagarna begränsa sitt sökande av lämpliga arbeten till de arbeten som är inom hans närstående geografiska område och inom hans yrkeskvalifikationer. Efter regeringsskiftet 2006 hävdes paragrafen.

Det har nämnts tidigare i den här uppsatsen att 3 § IAFS 2004:4 föreskriver att om den sökande inte kan ta ett tillgängligt arbete på grund av personliga förutsättningar som är *godtagbara* skäl enligt föreskrifterna, och som är kända vid tidpunkten då den sökande blir arbetslös, eller i nära anslutning därtill, skall denne personligen vidta åtgärder för att undanröja sådana personliga hinder. Därmed anser författaren att det är rimligt att dra slutsatsen att även om Petersson hade lyckats bevisa att hans engagemang som fotbollsspelare i IFK Brage var ett godtagbart skäl att inte söka och anta lämpliga arbeten så hade han varit tvungen att bevisa att han hade tagit alla möjliga åtgärder för att upphöra med fotbollsengagemanget. Detta skulle ha varit väldigt svårt med tanke på att hela syftet med att han gick till högsta instans med sitt fall var precis det att han inte ville undanröja idrottshindret. Samma sak skulle kunna sägas om Patrik Ruiz fallet. Kammarrätten i Sundsvall ansåg att ishockeyspelaren Patrik Ruiz kunde anses ha uppfyllt det första villkoret i 9 § ALF men inte det andra villkoret. Ruiz hade den 2 juni 2003 anställts av Tranås AIF som

³³ SOU 1996:150 sid. 52.

³⁴ Regeringsrätten i Stockholm, *Dom 01-11-2007 meddelad i Stockholm*, Mål nr 1905-06, sid. 3.

ishockeyspelare för säsong 2003/2004. Hans spelarkontrakt med Tranås AIF löpte under perioden 1 april 2003- 31 mars 2004. Eftersom träning med klubben aldrig startade förrän kl. 17, under ishockeysäsongen, ansågs Patrik Ruiz vara arbetsför och oförhindrad att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan.³⁵ I det här fallet gjorde kammarrätten en avvikelse från sin vanligtvis extensiva tolkning av 9 § i ALF. Fast eftersom villkoren i 9 § är kumulativa så räckte det inte med att han ansågs ha uppfyllt det första villkoret. Kammarrätten ansåg att Ruiz åtaganden enligt hans spelaravtal begränsade hans möjligheter att söka och anta alla tillgängliga och lämpliga arbeten som fanns på arbetsmarknaden och de tillgängliga och lämpliga arbeten som fanns inom rimligt geografiskt område runt Tranås. Därmed ansågs han inte ha uppfyllt det andra villkoret i 9 § ALF.

Fotbollsspelaren i Västra Frölunda IF Fredrik Bohman hade också träning från och med 17.00 men ändå ansåg inte Kammarrätten i Jönköping att han var arbetsför och oförhindrad att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan. Det är författarens hållning att skillnaden i Ruiz fallet och i Bohman fallet visar att det är högst ifrågasättbart att påstå att en träning som löper mellan 17.00 och 19.00, vilket är den vanligaste tiden för fotbollsträningar, skulle innebära att den arbetsökande är hindrad från att stå till arbetsmarknadens förfogande. Däremot ser vi både i Bohman och i Ruiz fallet att det är bara naturligt och mänskligt att anta att den professionelle idrottsutövaren inte kommer att söka tillgängliga och lämpliga arbeten som löper under träningstid.³⁶ Även om Fredrik Bohman hade varit aktiv med att söka arbete och kontinuerligt ringt till arbetsförmedlingen för att meddela om vilka jobb han hade sökt, så hade han säkerligen bara sökt sådana lämpliga och tillgängliga arbeten som inte krockar med hans träning hos Västra Frölunda IF. Även om han hade klarat en KY-utbildning som löpte mellan 08.00-16.00 så visar det bara att hela hans arbetsschema måste vara anpassad så att den inte krockar med fotbollsträningen. Precis som det kan finnas en hel del tillgängliga och lämpliga arbeten som krockar med träningen så finns det en hel del utbildningar också som krockar med hans träningschema. Därför är det logiskt att anta att detta inte bevisar något konkret om hans förmåga att söka och anta *alla* tillgängliga arbeten som erbjuds på arbetsmarknaden.

³⁵ Kammarrätten i Sundsvall Avdelning 01, Dom 2006-01-17 meddelad i Sundsvall, mål nr 284-05, sid. 5.

³⁶ Kammarrätten i Sundsvall, Dom 2006-01-17, mål nr 284-05, sid 5-6, och Länsrätten i Blekinge Län, Dom 2006-10-11, mål nr 402-06, sid 5.

Det rättsliga fenomenet som kan betraktas i dessa avstängningsfall är att domstolarna har ett förtroendeproblem gentemot de professionella idrottsutövarna. Det vidhålls att idrottsutövaren inte fullt ut kommer att uppfylla sin civilrättsliga skyldighet att söka alla tillgängliga och lämpliga arbeten. Om en idrottsutövare får flera jobberbjudanden där vissa arbeten krockar med träningstiderna och andra inte, så är det upp till idrottsutövaren att bestämma vilket jobberbjudande han vill tacka ja till.

4. Rättspraxis

Det har tidigare i uppsatsen påpekats att en trend inom svensk rättspraxis har utvecklats där domstolarna har varit väldigt stränga när det gäller uppfyllandet av de allmänna villkoren för rätt till arbetslöshetsförsäkring. Här bör Fredrik Bohman fallet ännu en gång återbesökas. Bohman hade aktivt sökt arbete och ringt till arbetsförmedlingen för att meddela dem vilka jobb han hade sökt. Han hade lyckats klara av en KY-utbildning som innebar skolgång mellan 08.30 och 16.00 och samtidigt delta i träningar och matcher.³⁷ Trots allt detta kände sig kammarrätten tvungen att inkludera Bohman i sin tolkning av 9 § ALF baserat på förarbetet till den gamla ALF. Fotbollsspelaren Sebastian Karlsson måste enligt sitt klubbkontrakt med Degerfors IF ägna ca 1400 timmar per år åt fotbollen för att uppfylla kontraktet. Karlsson tränar måndag-torsdag kl. 16.30. Han spelar matcher på lördagar. Kammarrätten i Stockholm dömde att Karlsson, som spelar i division 2, inte kunde anses vara tillgänglig till arbetsmarknaden på det sätt som krävs. Detta trots att denne upprepade gånger hade uppvisat att han kunde kombinera heltidsarbete med fotbollsträningen.³⁸ Som TM-säljare hade Karlsson arbetat mellan 09.00-16.00 och på Karlstad Energi arbetade han mellan 06.00-15.00. Som säljledare hade han arbete under tre vardagar och under helgen. På helgerna hade han arbetstider mellan 12.00-19.00 och på vardagarna mellan 16.00-22.00. Även om han aktivt hade sökt jobb på AMS och tagit hjälp av personliga kontakter för att finna jobb ansåg kammarrätten att han inte stod till arbetsmarknadens förfogande. Det är kammarrättens antagande att Karlssons kontrakt hindrade honom att söka arbeten under kvällstid och helgtid. Enligt rätten måste den sökande kunna och vilja åta sig, inte bara sådant arbete som kan utföras dagtid utan även arbete förlagt till kvällstid, helger och arbete med skiftgång.³⁹

Efter att i 14 år ha observerat hur kontrollen av de arbetslösa utförs har juristen Thore Jeppsson kommit fram till slutsatsen att eftersom kontrollen många gånger är minimal då det beslutas och utreds i fall som senare leder till utbetalningar från a-kassor, har Sverige blivit ett 'fifflarnas paradiset'.⁴⁰ Ett relevant exempel för den här uppsatsen som nämns i Jeppssons bok *Fifflarnas Paradiset* handlar om en professionell pokerspelare som ansågs stå till arbetsmarknadens förfogande.⁴¹ Den här pokerspelaren ska ha fått utbetalningar från

³⁷ Länsrätten i Blekinge Län, *Dom 2006-10-11 meddelad i Karlskrona*, Mål nr 402-06 Rotel 3, sid. 1.

³⁸ Länsrätten i Gotlands Län, *Dom 2006-05-09 meddelad i Visby*, Mål nr 841-04 Rotel 1, sid. 2.

³⁹ Kammarrätten i Stockholm Avdelning 01, *Dom 2007-04-11 meddelad i Stockholm*, Mål nr 3880-06, sid. 3.

⁴⁰ Jeppsson Thore, *Fifflarnas Paradiset*, publicerad 2006, sid. 17.

⁴¹ Jeppsson Thore, *Fifflarnas Paradiset*, publicerad 2006, sid. 228.

arbetslöshetskassan i flera månader, enligt en artikel i Expressen, trots att han hade titulerats som pokerproffs och pokerkändis. Med andra ord kunde han i princip ha levt av sitt pokerspelande. Jeppsson påpekar att allting som står i tidningarna inte ska tros på men att det inte går att undvika att förstå att pokerproffsets livsföring omöjligt kan kombineras med att vara aktivt arbetssökande och beredd att omgående börja ett arbete.⁴²

En professionell idrottare som får arbetslöshetsersättning befinner sig i en bekvämare situation än en professionell idrottare som arbetar vid sidan av idrottandet. Det vore inte konstigt om vissa professionella sportutövare som går på arbetslöshetsersättning medvetet skulle försöka att förbigå sina skyldigheter i ALF för att fortsätta gå på arbetslöshetsersättning och slippa arbeta vid sidan av idrottandet. Därför anser författaren att det är logiskt att anta att en rädsla för att fifflare bland de professionella sportutövarna ska komma undan har lett till att domstolarna har tolkat 9 § ALF för extensivt och begreppet att stå till arbetsmarknadens förfogande, så som det beskrivs i Prop. 1973:56, på ett för bokstavligt sätt, i deras praxis gällande professionella sportutövare. Med andra ord har det inte alltid handlat om en noggrann undersökning av individuella fall och en anpassning av den juridiska texten till verkligheten, utan mer om att etablera en rättspraxis som kommer att förhindra ett alltmer utökat fifflande med arbetslöshetsförsäkringen i Sverige. Det måste påpekas att kammarrätten har varit mycket mer rigid än länsrätten i de här frågorna. Nedan kommer tre rättsfall att presenteras om avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen som har varit uppe både hos länsrätten och hos kammarrätten som illustrerar dessa fenomen.

4.1 Länsrätterna och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen

Även om den här uppsatsen ämnar undersöka avstängningen av professionella sportutövare från arbetslöshetsförsäkringen så kan det vid det här stadiet vara relevant att undersöka den generella rättspraxis gällande avstängningen av andra kategorier av människor. Nedan kommer det att presenteras tre avstängningsfall som har behandlats av både länsrätten och kammarrätten. Fallen rör avstängningen av en fotbollsspelare, en egen företagare och en studerande från arbetslöshetsförsäkringen.

⁴² Jeppsson Thore, *Fifflarnas Paradis*, publicerad 2006, sid. 228.

Länsrätterna har en tendens att försöka noggrant gå igenom om den arbetslöse har gjort vad som krävs av honom/henne för att uppfylla de allmänna villkoren som har detaljerats i 9-11 §§ i ALF. För professionella sportutövare har detta varit en fördel då de har kunnat uppvisa hur aktiva de har varit med att söka lediga arbeten och hur de tidigare har haft heltids- eller deltidjobb och ändå kunnat kombinera arbetet med en professionell sportkarriär. Länsrätten i Gotlands län gjorde bedömningen att även om Sebastian Karlssons engagemang i Degerfors IF utgjorde en inskränkning i hans möjligheter att söka arbete fanns det omständigheter som gjorde att länsrätten ansåg honom stå till arbetsmarknadens förfogande, åtminstone för deltidjobb. De speciella omständigheterna utgjordes av att träningarna var förlagda till senare delen av eftermiddagen och att det inte är ovanligt att arbetsgivare på olika sätt ger arbetstagaren möjlighet att planera sin arbetstid.⁴³ Länsrätten i Blekinge län ansåg att Fredrik Bohmans engagemang i Västra Frölunda IF inte var av den omfattningen att han kunde anses vara förhindrad att söka arbete. Bohmans träningstider sträckte sig under vardagarna mellan 17.00 och 19.00 och hans matcher var förlagda till helgen. Rätten gjorde den bedömningen att det bara är naturligt att en idrottare inte kan söka arbeten under den tiden som hans kontrakt binder honom att spela för klubben. Dessutom utgjorde det faktum att Bohman tidigare hade lyckats kombinera arbete med fotboll ett bevis på att Bohman inte kan anses ha varit förhindrad att söka arbeten under den i målet aktuella perioden.⁴⁴

4.1.1 Företagsöverlåtelse och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen

I ett rättsfall från Länsrätten i Jönköping avstängdes en kvinna vid namn Kim Thuong Hoang från arbetslöshetsersättningen efter att ha överlämnat drivandet av sin pizzeria till sin 18 åriga dotter.⁴⁵ Kvinnan hade köpt företaget den 10 november 2004 för 30 000 kr. Hos arbetsförmedlingen hade hon ansökt om starta-eget-bidrag men hade fått avslag. Därför hade hon inte längre någon ekonomisk möjlighet att starta upp och driva pizzerian. Efter misslyckade försök att sälja pizzerian via tidningsannonser var hon tvungen, den 1 december 2004, att överlåta den till sin 18 åriga dotter. På grund av diverse komplikationer blev inte företaget registrerat i dotterns namn förrän i mars 2005. Arbetslöshetskassan fick inte reda på att Hoang hade startat eget förrän den 27 december 2004. Kassan avslog Hoangs ansökan om ersättning från och med den 2 december 2004. De hade beviljat henne ersättning för perioden

⁴³ Länsrätten i Gotlands Län, *Dom 2006-05-09 meddelad i Visby*, Mål nr 841-04 Rotel 1, sid. 4.

⁴⁴ Länsrätten i Blekinge Län, *Dom 2006-10-11 meddelad i Karlskrona*, Mål nr 402-06 Rotel 3, sid. 3 och 5.

⁴⁵ Länsrätten i Jönköpings Län, *Dom 2006-02-03 meddelad i Jönköping*, Mål nr 2303-05 Rotel 1, sid. 4.

10 november – 1 december 2004, men hade återkallat beslutet eftersom de inte hade fått information om att Hoang hade startat eget under den perioden. Länsrätten ansåg inte att en överlåtelse hade skett eftersom verksamhetens omfattning inte hade förändrats avsevärt.⁴⁶

I tidigare domar, som länsrätten refererade till, framkom att den som söker arbetslöshetsersättning kan anses vara skild från sin verksamhet om det kan styrkas att verksamheten i företaget har avsevärt förändrats i samband med överlåtandet eller om familjemedlemmen har förmågan och kompetensen att driva företaget vidare. Avregistreringen vad gäller F-skatt och mervärdesskatt och avregistreringen av företaget som verksamt hos Bolagsverket hade inte gjorts förrän i mars 2005. Därför gav länsrätten bifall till kassans beslut att neka Hoang ersättning från och med den 2 december 2004. Dessutom ansåg länsrätten att Metallindustriarbetarnas arbetslöshetskassa hade haft skälig anledning att ändra tidigare utbetalningsbeslut för perioden 10 november – 1 december 2004 eftersom de inte visste att Hoang hade startat ett eget företag vid den tiden.⁴⁷

Rättsfallet visar att även om Länsrätten tenderar att noggrant undersöka omständigheterna i ett avstängningsfall och vara mindre strikt med rättsliga principer så brukar många av fallen i Länsrätten leda till avstängningar från arbetslöshetsersättningen. Anledningen till varför det här fallet illustrerar att länsrätterna tenderar att vara mindre rigida när det gäller rättsprinciper är att det senare blir tydligt, när det här fallet tas upp i Kammarrätten, att en gynnande förvaltningsrättsligt beslut inte kan tas tillbaka.⁴⁸ Ytterligare kommer att diskuteras om den här generella regeln i svensk förvaltningsrätt i och med kammarrättens dom i samma fall.

4.1.2 Studerande och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen

Enligt 10 § första stycket punkt 1 ALF har en person som är studerande ingen rätt att erhålla arbetslöshetsersättning. I ett fall från länsrätten i Stockholms län hade Soheil Sabery dömts att återbetala en viss summa till arbetslöshetskassan eftersom han inte rapporterat att han under en termin hade tenderat av vissa kurser på universitet och lämnat in ett inlämningsarbete.⁴⁹ Även om han inte deltog i några föreläsningar och hade aktivt sökt jobb så ansåg inte länsrätten att han stod till arbetsmarknadens förfogande.

⁴⁶ Länsrätten i Jönköpings Län, *Dom 2006-02-03 meddelad i Jönköping*, Mål nr 2303-05 Rotel 1, sid. 3-4.

⁴⁷ Länsrätten i Jönköpings Län, *Dom 2006-02-03 meddelad i Jönköping*, Mål nr 2303-05 Rotel 1, sid. 4.

⁴⁸ Kammarrätten i Jönköping Avdelning 1, *Dom 2007-06-01 Meddelad i Jönköping*, Mål nr 713-06, sid. 4.

⁴⁹ Länsrätten i Stockholms Län Rotel 223, *Dom 2002-08-23 meddelad i Stockholm*, Mål nr 18423-01, sid. 4.

I det här rättsfallet illustreras att länsrätterna också kan vara rätt så bokstavstroga i sin tolkning av ALF. I Saberys fall gjordes en extensiv tolkning av när en studerande inte ska anses till arbetsmarknadens förfogande. Det finns skäl att misstänka att anledningen till varför länsrätten gjorde en extensiv tolkning av 10 § första stycket punkt 1 ALF var för att det misstänktes att Sabery hade försökt finansiera sina studier genom arbetslöshetsersättningen. För även om han inte gick på några föreläsningar så görs studier inför tentorna. Det kan ha förhindrat honom från att stå till arbetsmarknadens förfogande. RRV rapporterar i FUSK-rapporten att under vårterminen 1999 på Stockholms och Göteborgs universitet erhöll 0,93 % av eleverna som läste minst 20 poäng arbetslöshetsersättning.⁵⁰

4.1.3 *Professionell fotboll och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen*

Enligt de rättsfall som författaren har undersökt har länsrätterna många gånger ansett professionella sportutövare och då särskilt fotbollsspelare vara oförhindrade från att stå till arbetsmarknadens förfogande trots deras extensiva sportengagemang. De generella anledningarna har tenderat att vara att fotbollsspelarna varit aktiva i sökandet av jobb, att de tidigare har lyckats kombinera fotbollsspelet med förvärvsarbete, att många av deras medspelare också förvärvsarbetar och att de skulle kunna tänka sig upphöra med sitt fotbollsengagemang om de endast kunde erbjudas förvärvsarbete som krockar med träningstiderna. Fallet Mattias Petersson mot Hotell- och Restauranganställdas arbetslöshetskassa illustrerar det här rättsliga fenomenet i länsrätterna. Petersson som var en före detta spelare i Ludvika FK hade flyttat till Falun för att spela för IK Brage. I samband med förflyttningen hade han avslutat ett heltidsjobb som han hade haft i två och ett halvt år för att kunna ägna sig mer åt fotbollen och istället söka ett deltidsjobb. Länsrätten ansåg att omständigheterna i det här fallet inte kunde likställas med de fall som Regeringsrätten prövade den 8 december 2000 var i det fastställdes att idrottsutövning på elitnivå förhindrade personer från att stå till arbetsmarknadens förfogande på det sätt som föreskrivits i 9 § ALF.⁵¹ Anledningen till det var att eftersom Petersson skulle träna en kväll mer i veckan hos IK Brage än hos Ludvika FK, och även om han inte längre kunde söka heltidsarbete utan istället

⁵⁰ Jeppsson Thore, *Fiffarnas Paradis*, publicerad 2006, sid. 203.

⁵¹ Länsrätten i Gävleborgs Län, Rotel 3, *Dom 2004-11-24 meddelad i Gävle*, mål nr 1405-04, sid. 1-3

deltidsarbete, så var inte detta skäl nog för att likställa hans fall med det fall från Regeringsrätten den 8 december 2000.⁵²

Författaren anser utifrån de rättsfall från länsrätten som han har undersökt angående idrottare på elitnivå att även om praxis på det stora hela innebär att idrottarna inte står till arbetsmarknadens förfogande så måste man enligt länsrätterna våga inse att det kan finnas undantag till varje regel.

4.2 Kammarrätterna och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen

Efter en extensiv studie av rättsfall som rör avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen kan författaren konkludera att kammarrätterna tenderar i allmänhet att vara mer medvetna om rättsliga principer och tolkningsregler än länsrätterna. Samtidigt måste det dock påpekas att kammarrätterna tenderar att använda rättsprinciper generellt och omfattande utan att alltid ta hänsyn till det unika i avstängningsfallen som framförs till dem. Bohman och Karlsson fallen, som har tagits upp tidigare i uppsatsen, illustrerar det här fenomenet från Kammarrätternas sida. Det kommer att visas mer extensivt senare i uppsatsen att den här tendensen hos kammarrätterna blir särskilt framträdande när det kommer till avstängningsfall av professionella idrottare. Nedan fortsätter en beskrivning av de tre avstängningsfallen som diskuterades ovan när dem överklagades till kammarrätten.

4.2.1 Företagsöverlåtelse och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen

I fallet Kim Thuong Hoang mot Metallindustriarbetarnas arbetslöshetskassa dömde länsrätten att Hoang inte skulle anses vara ersättningsberättigad för de två perioder som arbetslöshetskassan yrkade på. Under en av perioderna hade arbetslöshetskassan redan beviljat Hoang ersättning men påpekade att detta var baserat på otillräckligt information som de hade fått om Hoangs företagsöverlåtelse. Kammarrätten bekräftade länsrättens dom när det gällde den senare perioden. Den hävde dock den andra delen av domen som hade att göra med den felaktiga utbetalningen från arbetslöshetskassan. Anledningen var att det är en vedertagen

⁵² Länsrätten i Gävleborgs Län, Rotel 3, Dom 2004-11-24 meddelad i Gävle, mål nr 1405-04, sid. 1.

regel i svensk rätt att ett förvaltningsrättsligt beslut som är av gynnande natur inte kan återkallas.⁵³

Ännu en gång har det visat sig att kammarrätten rent generellt brukar ha mer kunskap om rättsliga principer än länsrätten och att den är mer konsekvent med deras praktiska genomförande i rätten. Dessutom hade båda instanserna undersökt det unika i båda fallen och här verkar det ha funnits ett nära förhållande mellan den juridiska verkligheten och den faktiska verkligheten, förutom den lilla formaliteten att länsrätten hade missat en viktig tolkningsregel i svensk förvaltningsrätt.

4.2.2 Studerande och avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen

Kammarrätten i Stockholm dömde att Soheil Sabery som hade deltagit i par omtentor under en termin men ändå fått arbetslöshetsersättning inte kunde omfattas av 10 § punkt 1 ALF.⁵⁴ Det uppgavs som anledning att eftersom Sabery inte hade deltagit i några föreläsningar så kan inte skrivandet av par omtentor ha utgjort ett betydande hinder för honom att söka förvärvsarbete under tiden som han fick arbetslöshetsersättning. Här är det viktigt att påpeka att kammarrätten gjorde en restriktiv tolkning av 10 § punkt 1 ALF eftersom den ansåg att för att anses som studerande ska personen fysiskt ha gått till skolan precis som arbetstagaren fysiskt går till arbetsplatsen. Men andra ord ansågs inte extrapluggandet till tentorna utgöra ett hinder från att stå till arbetsmarknadens förfogande även om det är logiskt att anta att par timmar säkert bör spenderas varje dag för att universitetstentan ska kunna klaras av. Det här väcker en viktig fråga när det gäller praxis angående idrottande på elitnivå. Om ett par timmars pluggande varje dag inte förhindrar en person från att stå till arbetsmarknadens förfogande varför skulle då par timmars träning varannan dag förhindra en professionell idrottare från att stå till marknadens förfogande?

4.2.3 Professionell Fotboll och Avstängningen från arbetslöshetsförsäkringen

Kammarrätten i Sundsvall ansåg att Mattias Petterssons fotbollsengagemang hos IK Brage utgjorde ett allvarligt geografiskt och tidsmässigt hinder för honom för att kunna söka och

⁵³ Kammarrätten i Jönköping Avdelning 1, *Dom 2007-06-01 Meddelad i Jönköping*, Mål nr 713-06, sid. 4.

⁵⁴ Kammarrätten i Stockholm, *Dom 2003-07-04 meddelad i Stockholm*, Avdelning 7 mål nr 7435-02, sid. 3.

anta lämpliga arbeten. Som har nämnts förut hade han slutat sitt heltidsjobb för att kunna satsa mera på fotbollen, och sökte därefter bara deltidsjobb och därmed arbetslöshetsersättning på deltid. Rätten ansåg att fotbollsträningen utgjorde ett hinder för Petterson att åta sig ett arbete för arbetsgivarens räkning minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan på det sätt som har beskrivits i Prop.1973:56.⁵⁵ Dessutom fastställde rätten att Pettersons fotbollsträning hindrade honom geografiskt och tidsmässigt från att söka *alla* tillgängliga deltidsarbeten på det sätt som det föreskrivs i ALF 11 § och på det sätt som paragrafen ska tolkas enligt IAFFS 2004:3.⁵⁶ Här är det viktigt att påpeka att 9 § och 11 § ALF talar bara inte om lämpliga arbeten utan om *erbjudna* lämpliga arbeten. Prop. 1973:56 talar inte om en arbetsmarknad som är en stagnerad utan om en arbetsmarknad som kommer att efterfråga tjänster. Här avses en arbetsmarknad som vid vissa tillfällen kan vara i behov av arbetskraft, och inte om en arbetsmarknad som är i konstant behov av arbetskraft. Därför är det väsentligt att ställa en avgörande fråga. Exakt vilka lämpliga deltidsarbeten som marknaden hade *erbjudit* Petterson hade han faktiskt tackat nej till? Var det verkligen rätt av kammarrätten att hävda att det icke var relevant för rätten att Petterson mycket väl kunde tänka sig anta ett deltidsarbete som krockade med träningen, och därmed upphöra med fotbollen, om det inte fanns några andra tillgängliga deltidsarbeten? Om Petterson erbjuds ett lämpligt deltidsarbete som kan kombineras med fotbollen och ett som inte kan och Petterson väljer att anta det som går att kombinera med fotbollen, på vilket sätt har då lagens syfte inte uppfyllts?

⁵⁵ Kammarrätten i Sundsvall Avdelning 1, Dom 2006-01-17 meddelad i Sundsvall, Mål nr 3063-04, sid. 4.

⁵⁶ Kammarrätten i Sundsvall Avdelning 1, Dom 2006-01-17 meddelad i Sundsvall, Mål nr 3063-04, sid. 6.

5. Problemet med de dubbla lojaliteterna

Ur ett civilrättsligt perspektiv har en professionell idrottsutövare satts i en situation där han måste uppfylla villkoren i två kontrakt som har motstridande klausuler. Det första kontraktet är gentemot sportklubben och det andra kontraktet är gentemot staten. Den centrala frågan är om det överhuvudtaget är möjligt att uppfylla skyldigheterna i det ena kontraktet utan att åsidosätta skyldigheterna i det andra kontraktet. Sedan bör frågan ställas om det överhuvudtaget är rättsligt relevant att en professionell idrottare kan tänka sig upphöra med sitt idrottsengagemang om han inte kan få något arbete utom sådant som krockar med träningen. Är det möjligt för idrottaren att så lätt åsidosätta skyldigheterna som han har enligt sitt kontrakt gentemot hans idrottsklubb? Sannerligen hävdade Mattias Petersson att om han inte kan hitta ett deltidsarbete som går att kombinera med fotbollen så måste han se till att eventuellt avsluta fotbollsjobbet. Till och med hans klubb IK Brage påstod sig vara medveten om möjligheten att en sådan situation kan uppstå eftersom Mattias Petersson inte kan leva på sin fotbollslön.⁵⁷ I Petterssons fall behöver vissa saker klargöras som lätt kan missuppfattas. När Petersson påstår att han kan tänka sig att avsluta fotbollsjobbet så innebär det inte att han kommer att upphöra med fotbollen direkt när han ser att det inte finns tillgängliga och lämpliga arbeten som kan kombineras med fotbollen. Istället handlar det om att Petersson kan tänka sig att *inte* förnya sitt ettåriga kontrakt med IK Brage om han inte hittar ett lämpligt arbete under tiden som kontraktet löper. I Petersson kontrakt står det att han är skyldig att representera IK Brage mellan den 1 januari 2004 och den 31 oktober 2005.⁵⁸ Det underliggande budskapet från professionella idrottsutövare är att uppfyllandet av kontraktet gentemot klubben är av större prioritet och vikt än uppfyllandet av kontraktet gentemot staten gällande de allmänna villkoren för erhållande av arbetslöshetsersättning. Med beaktande av den slutsatsen är det viktigt att undersöka om det är praktiskt möjligt att uppfylla villkoren i båda kontrakten även om idrottaren prioriterar båda kontrakten lika mycket.

⁵⁷ Regeringsrätten i Stockholm, *Dom 2007-11-01 meddelad i Stockholm*, Mål nr 1905-06, sid. 2.

⁵⁸ *Ibid.*, sid. 4.

5.1 En djupare analys av idrottskontrakten

De flesta idrottskontrakten brukar sträcka sig under en period mellan ett och två år. Det har nämnts tidigare att fotbollsspelaren Peterssons kontrakt sträckte sig mellan den 1 januari 2004 och den 31 oktober 2005. Västra Frölunda IF:s fotbollsspelare Fredrik Bohman ingick ett kontrakt med sin klubb där han åtog sig att under bestämda tider spela fotboll för klubben under en period som sträcker sig från 1 januari 2004 till den 30 november 2006.⁵⁹

Den generella utformningen på kontrakten är sådan att det viktigaste för klubbarna är att idrottaren deltar i matcher och träningar för att uppfylla sina åtaganden gentemot klubben. Idrottaren förväntas inte vara helt utvilad när han kommer till träningen. Klubbarna inser att dessa idrottare inte får tillräckligt stor lön för sitt engagemang för att kunna försörja sig. Patrik Ruiz som är engagerad som ishockeyspelare hos klubben Tranås AIF får en lön på cirka 4000 kr per månad för sitt idrottande.⁶⁰ Enligt Fredrik Bohmans fotbollskontrakt skall han under år 2004 erhålla 4000 kr per månad som lön för träning och matcher i klubbens regi. Under år 2005 höjs lönen till 5500 kr per månad och för 2005 går den ytterligare upp till 7000 kr per månad. Vid de tillfällen då Fredrik Bohman är en av de elva spelare som startar en seriematch skall han få 1000 kr per tillfälle och år.⁶¹ Sebastian Karlssons lönekontrakt är utformat på liknande sätt. Under första året tjänade han 4906 kr per månad och under andra året 7174 kr per månad beroende på att han reste ensam från Karlstad där han för närvarande bor.⁶² Därmed har klubbarna generellt en förståelse för det faktum att spelarna måste arbeta vid sidan om, eftersom lönen inte tenderar att vara tillräckligt stor att kunna försörja sig på. Förståelsen sträcker sig båda till att omfatta deltidsarbete och heltidsarbete så länge arbetet inte krockar med träningstiderna. Det accepteras att idrottaren arbetar från 08.00 till 16.00 även om träningen börjar 17.00, vilket gör att han inte kan ge absolut 100 % på träningen. Fredrik Bohman hade avslutat en KY-utbildning, som innebar skolgång mellan 08.00 och 16.00, även om hans träning började 17.00. Bohmans klubb har heller inget emot att han missar träningen då och då för att närvara vid viktiga möten, som till exempel möten med arbetsförmedlingen.⁶³ Andra professionella idrottare har lyckats kombinera sitt sportutövande med arbeten som har krockat med träningstiderna. Sebastian Karlsson tränar fyra gånger per

⁵⁹ Länsrätten i Blekinge Län, *Dom 2006-10-11 meddelad i Karlskrona*, Mål nr 402-06 Rotel 3, sid. 2.

⁶⁰ Länsrätten i Norrbottens Län, *Dom 2004-12-07 meddelad i Luleå*, Mål nr 129-04, sid. 2.

⁶¹ Länsrätten i Blekinge Län, *Dom 2006-10-11 meddelad i Karlskrona*, Mål nr 402-06, Rotel 3, sid. 3.

⁶² Länsrätten i Gotlands Län, *Dom 2006-05-09 meddelad i Visby*, Mål nr 841-04 Rotel 1, sid. 2.

⁶³ Länsrätten i Blekinge Län, *Dom 2006-10-11 meddelad i Karlskrona*, Mål nr 402-06, Rotel 3, sid. 2.

vecka med start 16.30. Under en tid arbetade han som säljledare samtidigt som han tränade. Han arbetade tre vardagar under veckan och under helgen. Hans arbetstider under vardagarna sträckte sig mellan 16.00 och 22.00. Under helgen sträckte sig arbetstiderna mellan 12.00 och 19.00.⁶⁴ Därmed behöver inte uppfyllandet av det ena kontraktets klausuler innebära att skyldigheterna i det andra kontraktet måste åsidosättas.

Domstolarna har tenderat att dra slutsatsen att det måste anses vara naturligt att en professionell idrottare inte kommer att söka de arbeten som gör att han måste åsidosätta sina skyldigheter gentemot klubben även om det arbetet nu skulle anses vara lämpligt i lagens mening. Däremot, rent praktiskt, innebär inte enbart sökandet av tillgängliga arbeten som krockar med träningstiderna att spelaren har åsidosatt sina skyldigheter gentemot idrottsklubben. Det är först när idrottaren sökt alla tillgängliga och lämpliga arbeten men bara får jobberbjudanden för de lämpliga arbeten som krockar med träningen som det kan talas om ett problem med dubbla lojaliteter. Det är först då som idrottaren blir tvungen att fråga sig vilket av de två kontrakten han prioriterar mest. Däremot är det orealistiskt att tro att en sådan situation förekommer ofta. De flesta professionella idrottare lyckas väl med att hitta lämpliga arbeten som går att kombinera med idrottsutövandet.⁶⁵ Sebastian Karlsson är det bästa exemplet på hur man kan hitta arbeten som går både under dagtid och under kvällstid. Det har tidigare nämnts att han har lyckats kombinera arbeten som sträcker sig från eftermiddagen till kvällen med sitt idrottsengagemang. Han har också arbetat som TM-säljare från 09.00 till 16.00 och hos Karlstad Energi från 06.00 till 15.00. Patrik Ruiz arbetade heltid vid en industri i Tranås samtidigt som han var engagerad som fotbollsspelare hos Tranås AIF och innan dess arbetade han till 100 % som elevassistent på heltid.⁶⁶

5.2 De dolda klausulerna i idrottskontrakten

Det är inte realistiskt av domstolarna att anta att om den professionelle sportutövaren endast får jobberbjudanden vars arbetstider krockar med träningarna och matcherna så kommer sportutövaren att automatiskt tacka nej till alla dessa erbjudanden. Det finns två anledningar till varför detta är en orealistisk förväntning. Den första anledningen är att den professionelle

⁶⁴ Länsrätten i Gotlands Län, *Dom 2006-05-09 meddelad i Visby*, Mål nr 841-04 Rotel 1, sid. 2.

⁶⁵ Regeringsrätten i Stockholm, *Dom 2007-11-01 meddelad i Stockholm*, Mål nr 1905-06, sid. 2.

⁶⁶ Kammarrätten i Sundsvall, Avdelning 01, *Dom 2006-01-17 meddelad i Sundsvall*, Mål nr 284-05, sid. 2.

idrottaren har för mycket att förlora på att inte uppfylla sina skyldigheter enligt ALF. Det har tidigare i uppsatsen getts exempel på hur låg lönen brukar vara för dessa idrottsutövare. När de stängs av från arbetslöshetsersättningen är det omöjligt att försörja sig endast på lönen som betalas ut från sportklubbarna. Därför är det osannolikt att de kommer att prioritera idrottandet över arbetet, även om det rör sig om idrottande på elit nivå. Den andra anledningen till varför domstolarnas antagande måste anses vara orealistiskt är de *dolda klausulerna* i idrottskontrakten. Vid utformandet och skrivandet av dessa kontrakt är klubbarna medvetna att kontrakten endast kan upprätthållas så länge spelarna kan hitta tillgängliga och lämpliga arbeten som inte krockar med träningstider och matchtider och som de kan försörja sig på. Sebastian Karlssons fotbollslag har en policy gälland fotbollskontrakten som både spelare och ledare är överens om. Policyn går ut på att studier och jobb går före idrottsengagemanget. Det anses vara en självklarhet att om Karlsson behöver arbeta så behöver han inte komma till träningen.⁶⁷ Vissa idrottsklubbar har insett behovet av att den professionelle idrottaren hittar ett tillgängligt och lämpligt arbete som inte krockar med träningen och matcherna i den mån att de har åtagit sig kontraktsmässigt att hjälpa idrottaren att hitta ett passande arbete. Tranås AIF har genom att skriva ett kontrakt med ishockeyspelaren Patrick Ruiz den 2 juni 2003 förbundit sig att hjälpa Patrik Ruiz med att skaffa ett arbete på minst 75 %.⁶⁸ Faktum är att de flesta professionella idrottsklubbar ger sina spelare det stöd och hjälp som de behöver för att hitta ett tillgängligt och lämpligt arbete som spelarna kan försörja sig på och samtidigt fortsätta med sitt idrottsengagemang. Till exempel arbetar många fotbollsspelare i superettan 50 till 75 procent av full tid med andra arbeten och det finns till och med de som arbetar heltid vid sidan av fotbollen.⁶⁹ Därmed hjälper idrottsklubbarna sina idrottare till stor mån att stå till arbetsmarknadens förfoganden medan de spelar för sina klubbar. Men det är inte alltid så att klubbarna är framgångsrika med att hjälpa spelarna att stå till arbetsmarknadens förfogande. Sådant var fallet för en ishockeyspelare som spelade i division II hos IK Oskarshamn. Han hade stängts av från arbetslöshetsförsäkringen för att han hade uppgett att han var arbetslös trots att han hade haft en heltidsanställning som ishockeyspelare enligt HTF:s arbetslöshetskassa. Till sitt försvar anförde J.M. att anledningen till varför han valde att spela ishockey i IK Oskarshamn var för att han ville trappa ned spelandet. Ishockeyspel i division II ansågs enligt honom bara vara en fritidssysselsättning närmast av hobbykaraktär. Dessutom, och vad som är viktigt för

⁶⁷ Länsrätten i Gotlands Län, *Dom 2006-05-09 meddelad i Visby*, Mål nr 841-04 Rotel 1, sid. 2.

⁶⁸ Kammarrätten i Sundsvall, Avdelning 01, *Dom 2006-01-17 meddelad i Sundsvall*, Mål nr 284-05, sid. 1.

⁶⁹ Regeringsrätten i Stockholm, *Dom 2007-11-01 meddelad i Stockholm*, Mål nr 1905-06, sid. 2.

resonemanget som har presenterats, är att hans klubb åtog sig att hjälpa honom att ordna ett deltidsarbete som han kunde kombinera med ishockeyspelandet. Trots sina försök, misslyckades klubben med att hjälpa honom att skaffa arbete.⁷⁰

5.3 Idrottskontrakten är anställningskontrakt

En fundamental svaghet med argumentet att en professionell idrottare inte kan anses stå till arbetsmarknadens förfogande är det faktum att idrottsklubbarna också är arbetsgivare. Kontrakten som utformas mellan idrottsklubbarna och de professionella spelarna liknar till stor mån personliga anställningsavtal. Visserligen brukar inte idrottskontrakten innehålla några uppsägningsklausuler men det brukar framgå tydligt att den professionelle eller semiprofessionelle idrottaren har en skyldighet att utföra de uppgifter som naturligt hör till verksamheten. Sebastian Karlssons förpliktelser mot Degerfors IF är bland annat att han skall delta i träning, träningsläger och matcher i den utsträckning föreningen bestämmer. Karlsson ska också stå till sin klubbs förfogande för klubbbesök, fotbollsskolor och sponsorkvällar vid de tidpunkter föreningen bestämmer.⁷¹ Mattias Pettersson har vid sidan av matcherna och träningarna en skyldighet att delta i insatser för att representera IK Brage mot sponsorer.⁷² Därmed uppenbaras svagheten i argumentet att beviljande av ersättning till professionella idrottare skulle underminera arbetslöshetsförsäkringens roll som en omställningsförsäkring. När idrottsmännen ansöker om ersättning så gör de det inte med syfte att för alltid leva på socialförsäkringen utan för att kunna försörja sig på det nuvarande arbetet som de har, vilket är deras idrottsengagemang som har påvisats. Regeringsrätten undersökte i Petersson målet möjligheten att Petersson skulle kunna anses ha varit deltidsarbetslös och under dessa förutsättningar vara berättigad till arbetslöshetsersättning.⁷³ Det argumenterades att som deltidsarbetslös anses en sökande som arbetar deltid och samtidigt har gett till känna att han står till arbetsmarknadens förfogande. Här menar Regeringsrätten att begreppet till arbetsmarknadens förfogande syftar på ett arbetsutbud som är högre än deltidsarbetets omfattning. Huvudpoängen i rättens argument var att för att den sökande ska ha rätt till fyllandsersättning upp till heltid skall denne lämna deltidsarbetet om han erbjuds ett heltidsarbete. Det unika i Peterssons fall var det att han inte var beredd att göra just detta

⁷⁰ RÅ 2004 not. 109

⁷¹ Kammarrätten i Stockholm Avdelning 01, *Dom 2007-04-11 meddelad i Stockholm*, Mål nr 3880-06, sid. 3.

⁷² Regeringsrätten i Stockholm, *Dom 2007-11-01 meddelad i Stockholm*, Mål nr 1905-06, sid. 4.

⁷³ *Ibid.* sid. 5.

eftersom han ville ge fotbollen en chans. Det har påvisats tidigare i uppsatsen att de flesta professionella idrottare brukar vara beredda på att ta ett heltidsarbete när de väl erbjuds det. De dolda klausulerna i idrottskontrakten bekräftar att många av dem är beredda på att lämna idrottandet som ett deltidsarbete om de endast erbjuds heltidsarbeten som krockar med träningar och matcher.

6. Slutsats och diskussion

Det har etablerats en rättspraxis hos kammarrätten som har fastställt att professionella och semiprofessionella idrottare som inte kan leva på sin lön inte kan anses stå till arbetsmarknadens förfogande. Det är författarens hållning att förklaringen till den här rigida rättsliga trenden måste anses ligga i det faktum att det på sistone kommit en hel del rapporter och studier som visar på hur lätt det är att fiffla med arbetslöshetsförsäkringen. Flera rättsliga argument har lagts fram för att stödja denna rättspraxis. Professionella idrottare kan inte anta tillgängliga och lämpliga arbeten vars arbetstider krockar med deras träningar. Om de skulle anta sådana tillgängliga och lämpliga arbeten skulle de bryta mot skyldigheterna i deras idrottskontrakt. Propositionen till den gamla ALF gör det klart att det inte får finnas något hinder för den arbetslöse att söka alla lämpliga och tillgängliga arbeten. Ur det perspektivet kan inte professionella och semiprofessionella idrottare anses stå till arbetsgivarnas förfogande minst 3 timmar per dag och i genomsnitt minst 17 timmar per vecka som påbjuds i 9 § punkt 1 ALF. Det finns praktiska argument som kan användas för att ifrågasätta den rättsliga validiteten i argumentet som har nämnts. Många professionella idrottare lyckas hitta deltidsarbeten och heltidsarbeten som går att kombinera med träningar och matcher. När en professionell idrottare antar ett erbjudet arbete som inte krockar med träningstiderna och matchtiderna negetas inte regeln i 9 § ALF. Det är endast i den situationen att idrottaren erbjuds endast arbeten som krockar med sportengagemanget och tackar nej till dessa arbeten som man det kan talas om att personen inte står till arbetsmarknadens förfogande. En sådan situation uppstår väldigt sällan.

Ett vanligt förekommande antagande hos kammarrätterna är att eftersom klubbkontrakten binder spelarna att vara engagerade för klubbarna under vissa tider måste klubbarna anta att spelarna inte kan söka och anta alla tillgängliga och lämpliga arbeten vars arbetstider skulle hindra de att uppfylla sina skyldigheter gentemot idrottsklubben. Detta är ett antagande som till stor del är orealistiskt. Att söka och att anta ett arbete är inte samma sak. En idrottare kan söka alla tillgängliga och lämpliga arbeten. När han söker dessa arbeten är det mycket troligt att han både kommer att få jobberbjudanden som krockar med idrottskontraktet och jobberbjudanden som inte krockar med idrottskontraktet. Ifall en professionell idrottare bestämmer sig för att anta det jobberbjudande som inte krockar med idrottskontraktet istället för det jobberbjudande som krockar med idrottskontraktet så har återigen inte regeln i 9 §

andra stycket ALF brutits. Även om situationen skulle uppstå att en professionell idrottare endast skulle få erbjudanden om lämpliga och tillgängliga arbeten som krockar med idrottsengagemanget så är idrottaren ändå inte förhindrad att anta några av dessa jobberbjudanden. Gällande sådana situationer har kammarrätterna misslyckats med att empiriskt validera sitt antagande. Idrottskontrakten tenderar att vara utformade med den förutsättningen att den professionelle idrottaren kan hitta ett lämpligt och tillgängligt arbete som denne kan försörja sig på och ett tillgängligt och lämpligt arbete som inte krockar med träningstider och matcher. I det fall denna förutsättning inte är uppfylld upphör idrottarens skyldighet att spela på träningar och matcher som krockar med arbetstiderna. Den här dolda klausulen är idrottsklubbarna många gånger väl medvetna om. De är medvetna om den här dolda klausulen till den mån att de ofta gör sig skyldiga enligt klubbkontraktet att hjälpa idrottaren att hitta ett tillgängligt och lämpligt arbete som går att kombinera med idrottsengagemanget.

Ett annat antagande som är framträdande hos kammarrätterna är antagandet att arbetslöshetsförsäkringens roll som en omställningsförsäkring skulle undermineras om idrottsutövandet skulle accepteras som ett skäligt hinder att söka och anta vissa tillgängliga och lämpliga arbeten. Det här antagandet har flera svagheter. En omställningsförsäkring innebär att syftet med försäkringen är att hjälpa den arbetslöse att försörja sig genom ett förvärvsarbete istället för genom utbetalningar från arbetslöshetskassan. Idrottskontrakten är anställningskontrakt. Idrottarna är anställda hos idrottsklubbarna med fast lön. De försörjer sig redan till viss mån genom eget förvärvsarbete. Problemet ligger endast i det faktum att lönen inte tenderar att vara tillräcklig för att de professionella idrottarna ska vara fullständigt oberoende av utbetalningar från arbetslöshetskassan. Genom att engagera sig i professionell idrott har dessa spelare därmed redan antagit ett lämpligt arbete så som det har definierats i ALF och ytterligare klargjorts i IAFFS 2004:3. Den professionelle idrottaren är därför en deltidsarbetande som söker rätt till fyllnadsersättning upp till heltid innan han kan hitta ett lämpligt deltidsarbete eller heltidsarbete som ska hjälpa honom att fullständigt försörja sig på förvärvsarbete. För att uppfylla villkoren till fyllnadsersättning måste idrottaren vara beredd på att lämna sitt deltidsarbete i de fall denne erbjuds *endast* lämpliga heltidsarbeten och *endast* de heltidsarbeten som krockar med det nuvarande deltidsarbetets arbetstider. De dolda klausulerna i idrottskontrakten visar att både idrottarna och klubbarna är beredda på att göra ett sådant ställningstagande om en sådan situation uppstår, även om de helst gör allt de kan för att för att undvika att hamna i ett sådant dilemma. Baserat på urvalet av rättsfall som har

gjorts i denna uppsats är det möjligt att konkludera att få professionella idrottare inte är beredda på att anta lämpliga heltidsarbeten vid sidan av idrottsengagemanget ifall dessa heltidsarbeten är de enda lämpliga och tillgängliga arbeten som erbjuds dem på arbetsmarknaden. Mattias Petersson var ett av de få fallen.

Med anledning av dessa rättsliga och empiriska svagheter som har karakteriserat Kammarrätternas antaganden i de här avstängningsfallen finns det giltiga skäl att revidera rättens praxis gällande avstängningen av professionella idrottare från arbetslöshetsförsäkringen. Frågan gällande till vilken mån rättens praxis bör revideras är utanför den här uppsatsens fokus och bör vidare efterforskas.

Källförteckning

Primära Källor

Lagar:

Lagen om Arbetslöshetsersättning (1997:238) 9-11 §§

Föreskrifter:

IAFFS 2004:3: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrift om tillämpningen av 11 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring gällande lämpligt arbete

IAFFS 2008:4: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter om ändring i inspektionens föreskrifter (IAFFS 2004:3) om tillämpningen av 11 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring gällande lämpligt arbete

IAFFS 2007:2: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter om ändring i inspektionens föreskrifter (IAFFS 2004:3) om tillämpningen av 11 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring gällande lämpligt arbete

Förarbeten:

Prop. 1973:56: Proposition med förslag till lag om arbetslöshetsförsäkring m.m.

Prop. 1996/97:107: En allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring

SOU 1999:27: Utredningen angående arbetslöshetsersättning och deltidsarbete

SOU 1996:150: En allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring

Rättsfall:

Länsrätten i Gävleborgs Län, Dom 2004-11-24: Mål nr 1405-04

Länsrätten i Gotlands Län, Dom 2006-05-09: Mål nr 841-04

Länsrätten i Norrbottens Län, Dom 2004-12-07: Mål nr 129-04

Länsrätten i Blekinge Län, Dom 2006-10-11: Mål nr 402-06

Länsrätten i Stockholms Län, Dom 2002-08-23: Mål nr 18423-01

Länsrätten i Jönköpings Län, Dom 2006-02-03: Mål nr 2303-05

Kammarrätten i Jönköping, Dom 2007-06-01: Mål nr 713-06, Dom 2007-06-29: Mål nr 3842-06

Kammarrätten i Sundsvall, Dom 2006-01-17: Mål nr 3063-04, Dom 2006-01-17: Mål nr 284-05

Kammarrätten i Stockholm, Dom 2007-04-11: Mål nr 3880-06, Dom 2003-07-04: Mål nr 7435-02

Regeringsrätten i Stockholm, Dom 2007-11-01: Mål nr 1905-06

Regeringsrättens Årsbok: RÅ 2004 not.109

Litteraturlista:

Agell Anders, Malmströms Åke, *Civilrätt*, Liber ekonomi, 2005

Brathall Kenneth, Stenberg Annamärta, *Kontantstöd vid arbetslöshet*, Norstedt, 1989

Jeppsson Thore, *Fifflarnas Paradis*, Recito: Sockerdricka.nu, 2006

Övriga Källor:

Juridiska Fakulteten vid Lunds Universitet, *Kompendium i Socialförsäkringsrätt*, höstterminen 2007